

Фр. Енгельс.

**ПОЧАТОК РОДИНИ,
ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ І ДЕРЖАВИ.**

(Продовжене.)

Кожен перший етап розвитку людства по кількох поколіннях розпадається на окремі частини. Первісне комуністичне домашнє господарство, котре ще й через довгі часи середнього ступіня варварства виключно панує, вимагало певної, виправдані обставини змінюючої ся, але на кожнім місці доволі означеної максимальної величини родинної спільноти. Скоро виробило ся переконанє о неприличності полових зносин між дїтьми одної матери, мусило воно виділитися на такі подїли старих і основанє нових домашніх спільнот (котрі однакже неможливо мусило бути ідентичні з родинною групою). Однє або кілька рядів сестер ставали осередком одної; їх рідні брати осередком другої спільноти. В такий або подібний спосіб втворювала ся з кровосумішної родини родина; котру Морган зве пуналуїською. Після гайваського звичаю було кілька сестер, рідних або дальших (т. є. сестри першого, другого або дальшого ступіня) спільними жінками своїх спільних чоловіків, але їх брати були тут виключені; ці чоловіки не звали ся вже між собою братами, і не потребували ними бути, але звали ся Пуналуї (а еееіе). Так само ряд рідних або дальших братів мав певне число жінок, не своїх сестер, в спільній подружжю, і жінки ці звали ся між собою Пуналуї. Се класична форма родинної формации, що пізніше допускала ряд відмін, а котрої характеристичною чертою була: взаїмна спільність чоловіків і жінок посеред певного круга родинного, з котрого однакже брати жінок, наспереди рідні, але звали ся й дальші, і в відворот також сестри чоловіків були виключені.

Ця форма родини дає нам в найповнішій докладності ті ступіні спорідненія, котрі виражає система американська. Діти сестер моєї матери все ще є її дїтьми, так само є діти братів моєї матери також його дїтьми, і всі вони є моїми братами і сестрами; але діти братів моєї матери є тепер її братаничами і братаничнями, діти сестер моєї матери його сестринцями і сестринцями і всі вони моїми вуйнами (стрийними) братами і сестрами. Бо коли чоловіки сестер моєї матери все ще є її чоловіками, і так само жінки братів моєї матери все ще є його жінками — правно, хоч не завжди фактично, — то суспільна заборона полових зносин між братами і сестрами розділила дітей братів і сестер, котрих до тепер без різниці трактувало яко братів і сестер, на дві класи: одні остали ся як і перед тим (дальшими) братами і сестрами між собою; а другі, діти з одного боку брата, з другого боку сестри, не можуть вже бути братами і сестрами, вони не можуть вже мати спільних родителів, ані батька ані матери ані обоїх, і тому тут по раз перший стає ся конкретною класою сестринців (братаничів) і сестринців (братаничів), стрийних братів і сестер, котра при попереднім строю родинним не мала би жадного зміслу. Американська система спорідненія, котра при кожній формі родини, оснований на якімсьбудь одиночій подружжю, була би зовсім недорічною, внаслідок ся при помочи родини пуналуїської аж до найменших дрібниць в раціональній і природній спосіб. Як далеко сягала ся система спорідненія, так далеко мусило сягати також родина пуналуїська або форма до неї подібна.

Про сю форму родини, котра, як доказано, в Гаваї дійсно існувала, маємо багато правдоподібно доносеня з цілої Полінезії, коли би побожні місіонарі, як колись єспанські монахи в Америці, в таких противохристиянських відносинах годні були видіти щось більше, як просту "собратьє".

Коли нам Цезар про Британців, що тоді були на середнім ступені варварства, розказує: "По десять або дванадцять з них мають між собою спільні жінки, і то по найбільшій частині брати з братами і родителі з дїтьми" — то се собі найліпше можемо пояснити яко подружжє громаднє. Варварські матери не мають по десять або дванадцять синів, на стільки дорослих, щоб могли собі держати спільних жінок, але американська система спорідненія, відповідаючи родині пуналуїській, дає багато братів, бо всі близькі і дальші кривні мужчини є його братами. Кажучи: "родителі з дїтьми" може Цезар не докладно зрозумів річ; але при тій системі не є абсолютно виключено, щоб батько і син або мати і донька находили ся в тій самій групі подружжя, виключений є лиш батько і донька або мати і син. Так само ся, або подібна до неї форма подружжя громадного дає нам найліпше поясненє до оповідань Геродота і інших давніх писателів про спільність жінок диких і варварських народів. Се треба сказати також про те, що Watson і Ке (The People of India) оповідають про Tikuriv в Од (Andh на північ від Гангеса): "Живуть вони (в відношенні половому) епілюмо майже без різниці в великих спільних громадах, а коли при двох людях кажуть, що вони з собою побрали ся, то звяз ся все-ж таки є лиш номінальною".

Безпосередно з родини пуналуїської вишшла, здає ся, інституція роду (gens). Вправді також австралійська класова система дає до неї точку виходу; Австралійці мають роди (gentes) але се не мають пуналуїської родини, мають лиш грубушу форму подружжя громадного. У всіх формах родини громадної нема певности, хто батько дитини, але певна річ, хто його мати. Хоч вона всіх дітей загальної родини зве своїми дїтьми і має що до них матерні обовязки, то прецизє знає вона поміж ними своїх питомих дітей. Річ отже ясна, що в громаднім подружжю можна вказати положеженє лиш з матерного боку, що отже лиш женська лінія є узнана. Так має ся річ дійсно у всіх диких і на низшій ступені варварства стоящих народів; і другою великою заслугою Бахофена є, що він се відкрив. Се виключне узнанє походження по матери і відносини, що з сего з часом випливають що до спадщини, називає він матернім правом; імає се і я задержую заклад короткості. Але воно не є відповіднє, бо на сім суспільнім ступені о праві в юридичнім зміслі нема ще бесиди.

Коли отже врозьемоз з родини пуналуїської одну з обох візрещих груп, а іменно групу рідних і дальших (т. є. в першій, другій або дальшій ступені від рідних сестер походжачих) сестер, разом з їх дїтьми і їх рідними або дальшими братами з матерного боку, (котрі після нашого передположенія не є їх чоловіками), то маємо круг тих осіб, які пізніше вступають яко члени інституції "gens", в її першій формі. Всі вони мають спільну родоначальницю, і на підставі походження від неї женські її потомки є після поколінь сестрами. Але чоловіки тих сестер не можуть вже бути їх братами, не можуть отже походити від сїєї родоначальниці, не належать отже до групи спорідненія, до пізнішої "gens"; за те їх діти належать до тієї групи, бо походження з матерного боку є єдино рішаюче, бо єдино певне. Скоро раз установлена заборона полових зносин поміж братами і сестрами, навіть найдальшими побічними спорідненими з матерного боку, то і наведена група перемінює ся в рід (gens), т. є. вона становить ся сталим кружком спорідненіх матерної лінії, що між собою не сміють входити в подружжє, а котрий від тепер скріпляє ся чим раз більше іншими спільними інституціями суспільного і релігійного характеру і від інших родів того самого племені відрізняє ся. Про се поговоримо опісля більше.

А коли бачимо, як річ не лиш конечно, але в зовсім природній спосіб розвиває ся з пуналуїської родини, то можемо прийняти яко рід майже певну, що ця форма родини існувала у всіх народів, у котрих дасть ся вказати родова інституція (gens), т. є. майже у всіх варварських і культурних народів.

(Дальше буде.)

Польщі, кажуть, що мріє навіть про корону, яку має вложити на гетманську голову варшавський принцє і помазанник божий Пясудський. Так, він мріє і для сповненя своїх мрій він хоче вигнати найнещасніших з нещасних, бідних полонених, хоче вигнати їх в навіній тифозною смертю польські табори, щоб сім безодолених, бездомних, що літамі цілими не бачили своїх діток, матерій, жінок організувати і гнати на алячнину братовбивчу війну, проти своїх братів у червоних арміях. Се нове хамство варшавського отамана хай собі добре згадмлять товариші полонені, щоб в слушний час могли відплатити варшавському смітцу за його подлу зраду українського трудового ляду.

ОТАМАНСЬКЕ ХАМСТВО БЕЗ КІНЦЯ.

Як відомо вже читачам нашої газети, в теперішній війні між шляхоцькою Польщею і Радянською Україною та Союзною Росією б'ють ся по польській стороні кілька тисяч звербованих Петлюрою в різних краях українських полонених. З приводу вербованя петлюрівських агентів сих полонених, віденська "Нова Доба" з 17. цвїтня пише під повнішим наголовком слідуюче:

Детські часописи подали останніми часами вїстки, що отаман Петлюра порозсидав своїх агентів по таборах полонених в Чехо-словакії і Італії, щоб наклонювати українських полонених до переходу в Бересте Литовське, де має організувати ся українська проти-большевицька армія. Газети доносить рівнож, що адютант Петлюри, Терещенко вїїхав в Прагу, де конферував з українським послом Славинським, та польським представником, Пільном, в справі переведеня української бригади полонених до Берестя Литовського.

Чеські же газети по-дають понадто, що навіть сам отаман Петлюра має приїхати в Чехословачину, щоб агітувати в таборах українських полонених для переведеня їх до Берестя Литовського, де вони зорганізовані і влучені в польську армію, мали бороти ся проти большевиків.

Від приїзжої же особи з України довідуюмо ся, що вїсланці Петлюри ведуть таку саму агітацію в таборі українських полонених і інтернованих в Крайові в Румунії, щоб їх наклонити до переходу в ряди польської армії.

Так отже головний отаман і шляхоцькій Варшаві не спить, говорять, що дійсно не спить а ночами ходить-бродить по кімнаті, глядять через вікно на місяць і мріє, мріє до українськи мріє, ажкже! про нову славу, про нові геройства в обороні польських поміщиків перед українськими гайдамаками — большевиками, мріє про відбудованє шляхоцької — езуйтської історичної

ЗАРЯД МІСТА ПІД СОВІТАМИ.

(Написав М. Кац.)

Домові комітети, котрі були основані ще за правительств Кереського, зістали зреорганізовані совітським правительством. Попередно ті комітети репрезентували лише рентників і вся сила в них находила ся в руках багатих елементів. Тепер багаті, після загальних принципів совітської конституції, втратили своє право голосу в домових комітетах. Вся власть в домових комітетах тепер передана убогому населенню: робітничим елементам, професіональній інтелігенції і взагалі тим, котрі живуть з власної праці. Ті ново зреорганізовані комітети мають в своїх руках всю управу над домами. Вони встановлюють ціни на мешкання, роблять всі конечні заправи в домах, переводять реквізіцію меблів, кімнат і мебелів; вони ведуть регистрацію мешканців, видають картки на проживу і заосмотрують мешканців продуктами, котрі можна дістати. В багатьох великих апартаментових домах домові комітети завели загальні (спільні) кухні для мешканців тих домов. Розуміють ся, ніхто не є примушений там їсти, однак мешканці охотніє користають з тих кухонь, котрі дістають продукти від правительств, замість того, щоб варити окремо на своїх кухнях, або їти-дб загальних совітських-реставрацій, де їда є гірша і треба довго ждати на чергу.

Попередно ті домові комітети були звязані після району, а ті районні комітети були злучені в загальноміські комітети і головною їхньою задачею було заосмотруванє жителів поживно і іншими продуктами. Але ввесні 1919 р. в Києві зроблено пробу завести нові комунальні політики і використані сих комітетів в інший спосіб. Та проба була зроблена після предложенія і плану та під руковою рукою бывшего товариша-міністра при першій єврейській міністерстві (за Центральної Ради — зам. Ред.) Ісаї Хургін. Хургін не большевик; він є членом Єврейської Соціалістичної Робітничої Партії. Однак се не перешкодило-совітському правительству з Київі поручити йому становити завідуючого цензом і статистикою населеня. В якій небудь іншій краї, таке становище булоб лиш технічним, але під совітською системою, де правительству взяло в свої руки опіку над населенем, а разом з тїм і всі роботи, котрі по теперішньому вєдєні приватними підприємцями, під тою системою, де цензуз і статистикою населеня бєлеть ся для вєдєня мешкальної політики, поживної політики, мілітарної і робочої політики, де положеженє кожного жителя залежить від того, до якої категорії горожан він був записаний при виготовлюваню спису населеня, — там завідатель спису і статистики населеня відграє важну ролю.

І Хургін при помочи двох тисяч людей протягом чотирьох місяців зробили повне обчисленє населеня і всего того, що находить ся в місті. Зроблено каталогову карту, в котрій кожний мешканець був записаний з подрібним описом, так що з його карточки можна було подрібно довідатись про нього все, що хоче: про його соціальне, культуральне і економічне положеженє, його стан здоровля, його минуше і теперішнє положеженє і т. д.

Другою роботою статистичного департаменту було вробленє мешкальної карти Києва. Та карта, котра була виготовлена найкращими спеціалістами, виказувала всі домки, мешканя і кімнати в місті, так що на перший погляд можна видіти скільки є кімнат, яка їхня величина, скільки в кожій з них світло, воздуху, скільки в кожій жє людий а скільки можуть жити і т. д. Скінчивши ту роботу, котра коштовала окол-

сім мільонів рублів, Хургін на основі означених результатів зробив предложенє поділити місто на двадцять і одну комууну, се значить — самоуправу з таким обчисленем, щоб кожда комуна мала від 25.000 до 30.000 жителів. Цією тїм комуун було знищенє залишкої централізації міського житя і завєденє такого порядку, щоб кожний житель міг заспокоїти всі свої потреби в границях своєї комуни. В центрі кожної комуни є комунальний дім, в котрім є сконцентровані всі інституції комуни: бюро для регистрації, для школи, для публичного здоровля, для суспільного забезпеченя, картожна комісія, поживний відділ, суд, представництво тамошніх кооператив і національного банку, почтовий і телеграфічний відділ і бюро котри видає потрібні дозволи на вїзд, торговлю, будови, на замешканє і т. д. і т. д.

Заряд кожної комуни складаєт ся з місцевих членів райди (совіта) робітничих депутатів. Се зроблено в тїй цілі, щоб члени робітничих рад були як найтісніше звязані з населенем в його щоденній діяльності. При заряді находить ся "Рада Комуни". Рада складаєт ся з представителів соціалістичних партій, котрі беруть участь в роботі райди, представителів робітничої кооперативи, представителів всіх локальних просвітних інституцій, (як наприклад школи, курсів і т. д.) і представителів всіх домових комітетів даного району. Кожда комуна має означенє числє склепів, кооператив—державних і приватних, до котрих всі домки є відповідно приділені для того, щоб мешканці не потребували ставати по черзі і ждати в інших склепах або магазинях в місті. Кожда комуна має своє окрему міліцію, котра находит ся в комунальній центрі. Остання реформа мала спеціальне значенє. Звичайно міліція, як завжди всюди поліція, централізована і вєдєте жите майже відокремленє від міста. За царського правительствє поліція була під безпосередню контролею міністерства внутрішних справ; за режиму Кереського міліція перейшла під управу міського заряду. Колиж підчас революційного режиму почали зміняти ся дуже часто, становище міліції що до заряду майже не зміняло ся. Результатом було се, що в міліції нагромадилось много контрреволюційних елементів — старі поліцейські душі і хабарники. З переходом міліції під контролю локальних комуун, централізація зістала зовсім зломана. Локальні комуни знають своїх міліціонерів, мають їх завжди перед своїми очима і мають спромому завжди контролювати їхню діяльність. В наслідок сего міліція стала лєво-оборончє мирного населеня і зовсім втратила ролю політичного сторожа і оборонця істнучого ляду.

Ся форма комунальної політики в Києві мала великий вплив і ньюо заїкавили ся також в Москві. Після того, як совітське правительствє приневело було опустити Київ, Хургін вїзвано до Москви, де йому поручено виробити план комунальних зарядів для всіх більших міст в Росії. ("Форвертс").

Румунія приготуєт ся до війни. КОПЕНГАГА, 9. мая. — Часопис "Політкен" подає вїстку з Будапешту, що в Румунії ведуть ся горячково военні приготуваня. Берлінські часописи говорять, що румунський прем'єр вїїхав до Варшави на переговори з генералом Пясудським, начальником польської держави, в справі союзу проти Росії.

ВІСТІ З УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО ДОМУ.

(Щоби не відповідати з окрема на одні і ті самі запити многах товаришів у всяких справах звернені до Українського Робітничого Дому, будемо відповідати на них місцями в "Укр. Роб. Вістях").

В СПРАВІ ПЛАТНІ ОСВОБОДЖЕННЕМ ВОЄННИМ ПЛІННИКАМ.

Всіх тих, що протягом війни були інтерновані і тепер звертають ся до нас з запитом: куди належить звертати ся в справі платні за час їхнього побуту в кемпах для воєнних пліників — повідомляємо, що канадійське правительствє платить лишє тим, котрі підчас побуту в кемпах працювали. Тим, що не робили жадної роботи не платять нічого. В справі заплати за виконувану підчас інтернуваня працю, маємо, найкраще звертати ся до: Gen. Otter, Director of Internment Camps, Ottawa, Ont.

В СПРАВІ МАЙНА БУВШИХ ВІДЦІЛІВ У. С. Д. П.

На запитують товариші зі всіх сторін, що стало ся з фондами, бібліотеками і взагалі майном відцїлів і окружних комітетів розвязаної в часі війни У. С. Д. П. в Канаді. У відповідь на сі запити скажемо, що так фонди, як і бібліотеки і все проче, що належало до відцїлів і окружних комітетів розвязаної У. С. Д. П. остали ся в руках поодиноких товаришів, котрі тим майном завідували. Тільки з двох чи трох місцевостей гроші, котрі були в руках у Гардеробу товаришів вислали до Укр. Роб. Дому.

Тому ми звертаємо ся до товаришів і окружних комітетів в різних місцевостях, де істнували відцїли У. С. Д. П., щоб они налягли на тих товаришів, в руках котрих поплигло ся майно розвязаної партії, аби они його вже раз звернули до Укр. Роб. Дому, одинокої під теперішню хвилю нашої робітничої інституції. Загально придбаним робітничим добром приватно користувати ся ніхто не сміє і не повинє. В противнім разі ми будемо приневолєні опублікувати назвіська тих, котрі сего не зроблять.

В СПРАВІ ФОНДІВ ЗБИРАНИХ НА УКР. РОБ. ДІМ.

Просимо всіх товаришів в Канаді і Злуч. Державах, котрі мають листи, реєстри книжочки і цеголки Укр. Роб. Дому, щоб они або збирали фонди на сплату довгу У. Р. Д., або звернули все до Укр. Роб. Дому разом з повним рахунком. Просимо з окрема того товариша з Летбридж, Алта, котрий взяв для переслани до Укр. Роб. Дому весь чистий дохід з представлення "Невольник", в сумі \$31.25, ще в 1918 р., щоб він сі гроші прислав вже раз до Укр. Роб. Дому.

В СПРАВІ ФОНДІВ ПРИСЛАНИХ ДО УКР. РОБ. ДОМУ.

Кількох товаришів з провінції, звертаючи нам увагу на те, що в їхніх членських картках неправильно повписували їхні жертви на У. Р. Д., запитують чи ті помилки повинені лишє в картках, чи і в книжках У. Р. Д. Повідомляємо всіх товаришів, що помилки які іза посліху пороблено при вписуваню членських карток, не є пороблені тому, що може жертви мильно були повписувані до книжок У. Р. Д., але причиною тих помилок були головню такі самі або подібні імена і назвіська жертводавців і те, що товариші послали жертви з різних місцевостей в рїжній час. Витягаючи жертви із книжок У. Р. Д., порівнюючі їх із вказаними печатаними в газеті і рівночасно вписуючі їх до членських карток, помилки можна було зробиити дуже легко; можна було й пропустити не одну жертву і не впи-

сати її на членську картку. Однак в книжках У. Р. Д. всі жертви є правильно вписані так само, як і поквітовані в газеті. На се уважали і уважають так ті що вписують жертви, як також і контрольна комісія, щоб всі жертви, що є поквітовані в газеті, були записані в приходах, в книжках У. Р. Д., і наоборот — щоб всі вписані жертви були поквітовані в газеті.

Тому кожний товариш, в котрого членської картці може через помилку неправильно записана або пропущена жертва, нехай присле нам свою членську картку, а ми поправимо її після наших книжок.

ХТО ЗНАЄ, ДЕ Є ВАСИЛЬ БЕЛЕЙ, З ПОПЛАРФІЛД. МАН, КОТРИЙ ПОЗИЧИВ ГРОШІ В УКР. РОБ. ДОМІ І ЙХ НЕ ВІДДАЄ.

Ще 29. грудня, минушого року, прийшов до офісу Укр. Роб. Дому молодий чоловік, котрий сказав, що він називає ся Василь Белей і жє на фермі в Попларфілд, Ман. Росказавши управителю У. Р. Д. історію про арештованє його вуйка в Вінніпегу за те, що той не мав з собою реєстраційної картки, він став просити, щоб його позичили \$13.00, котрих йому ніби то бракувало до суми, котру він мав заплатити як кару за свого вуйка і освободити його з арешту. Гроші обїяв зараз стати звернути, як тільки вуйко відєде з арешту, бо вуйко їх вєдє вистанє.

Не підозрівачи обманства, Управитель У. Р. Д. позичив йому тринаїцять доларів, а Белей чи може Блий, оставив в офісі свій сертифікат даний йому військовими властями. Се було вечером і богато справ було до полагаженя, через те позначаючі гроші забув поспитати доцїлю про те, чи справді она арештувала такого то чоловіка, тим більше, що той Василь Белей, обїяв сєйчас по освободженю свого вуйка прийти разом з ним до Укр. Роб. Дому.

По нікшній дєнь ні Василя Белея, ні його вуйка, ані П. Р. Д. не бачив. Кілька листів писано з У. Р. Д. до Белея, в Попларфілд, Ман. в справі звороту тих позичених грошей, але відповіді не було, хоч і листи не вернулись назад. Тимчасом управитель У. Р. Д. мусів зі своїх грошей звернути Укр. Роб. Дому ту позичку.

Тому отже дорогою ми просимо тих, хто би знав Василя Белея з Попларфілд, Ман. (по англійськи від підписує ся William Bely), щоб написав до Укр. Роб. Дому, де він тепер перебуває, чи він справді має такого вуйка, що торгує худобою, і, еслиб могли довідатись, чи тому вуйкови справді случила ся така пригода з арештованєм в Вінніпегу. За сі інформації будемо дуже вдячні.

В Белеєви ми знова прилюдно порадимо, щоб він без клопоту звернув позичену суму, аби відтак не нарікав сам на себе.

ПОЗІР! МАЙНЕРИ ПОЗІР!

Отрим маємо честь повідомити всіх робітників в Крове Нест Пес, що ми отворили фотографічний заклад в Колмен, Алта. Отже если бажаєте зробити собі гарну фотографію або вашої родини, то вдавляйтесь до нас. Наша студія находить ся в Іст Колмен (за трекою в бущ товні — глядять за написом на даху будинку). Також виробляємо фотографії на пашпорті і виконуємо роботу на час. До фотографуваня приходять засвідки по полуїни. Памятайте, що тільки в нас дістанете першої класи фотографії, бо наша студія збудована з перворядним викінченєм.

Т. Гушул, владститель. Олена Гушул, управителька.